ALGEMEEN ADRES AAN DEN MINISTER VAN VISSCHERIJ EN VOEDSELVOORZIENING.

Hiermede hebben ondergeteekenden, Dr H. van Vloten en Ir F. W. Burger, voorzitter en secretaris der Nederlandsche Boschbouw Vereeniging, namens het Bestuur dier Vereeniging, de eer Uwer Excellentie het volgende aangaande huidige nooden en wenschen van den Nederlandschen Boschbouw met gepasten eerbied te berichten.

Zooals U bekend is, heeft het Nederlandsche bosch zeer geleden gedurende den oorlog, niet alleen door oorlogsgeweld, doch vooral ook door een voor een normaal boschbedrijf veel te sterken kap, alsmede een ongebreidelde houtroof. De te sterke kap vond plaats door vellingen, die op grond van vorderingen of wel door de Duitsche bezettende macht zelf werden uitgevoerd. Als gevolg van een en ander ligt nu veel boschgrond braak, terwijl er vele bosschen zijn, die door te sterke of irrationeele dunning werden vernield en noodzakelijk dienen te worden hersteld. Dit proces van afbraak vindt nog steeds voortgang.

De voorwaarden voor een boschbouwherstel, zijn in hoofdzaak:

1. een oplossing van het kostenvraagstuk ten aanzien van de herbebossching,
2. het spoedig wegnemen van de remmende werking van bestaande oorlogswetgeving,
3. het vaststellen van een redelijken houtprijs en het gekend worden in zaken den houthandel betreffende,
4. het instellen van een organisatie van den boschbouw,
5. het in het leven roepen van een goede voorlichtingsdienst,
6. het doen vertegenwoordigen van den boschbouw in een Wetenschappelijk Bureau.

Naar verhouding is ons land boscharm en is het van groot economisch belang, dat het boschareaal wordt uitgebreid. Het bosch in Nederland heeft als zoodanig meer beteekenis dan dat in boschrijke landen. Dit blijkt in de eerste plaats in tijden van oorlog, maar ook anders wordt in ons land nog altijd zooveel hout geproduceerd, dat ons bosch bij een goed geleide regelmatige velling als een belangrijke regelmatige bron van houtproductie kan worden beschouwd. Rekenen wij volgens de nieuwste boschstatistische gegevens, dan is er in ons land 250.000 ha bosch, waarvan 40.000 ha hakhout en 8.000 ha griend. Voor het opgaande bosch blijft dus rond 200.000 ha over. Nemen wij aan, dat de jaarlijksche bijgroei per ha van dit bosch gemiddeld 3 m^3 hout bedraagt, dan kunnen wij bij een normale ontwikkeling uit eigen bosschen 600 000 m^3 hout per jaar oogsten, een productie die in de economie van ons land meetelt en waarvan een zoo spoedig mogelijk herstel voor de toekomst als dringend noodzakelijk moet worden geacht. Uit het genoemde cijfer blijkt ook wel, dat het bosch als zoodanig aan velen een bestaansmogelijkheid biedt, zoowel door inkomsten uit bedrijf als door arbeid. Als men daarbij bedenkt, dat naar schatting een vijfde deel van ons bosch werd geveld of zwaar beschadigd dan ziet men, dat het evenwicht wel zeer sterk verstoord is.

Oogenschijnlijk is het verlies van een vijfde deel van het bosch nog niet catastrofaal, maar als men bedenkt, dat de oppervlakte exploitabel bosch hoogstens een derde deel heeft bedragen, dan blijkt hieruit, dat nu nog slechts een achtste deel te oogsten zou zijn. Dit cijfer is echter ook nog geflatteerd, daar een groot deel van het bosch voor recreatie en natuurschoon van beteekenis is.

Ieder jaar, dat herbebossching der oorlogskapvlakte wordt vertraagd, heeft groote gevolgen voor de houtvoorziening van ons land, daar dit neerkomt op een aanwasverlies van minstens 200.000 m^3 hout. Dat is dus ongeveer de helft van de jaarlijksche mijnhoutbehoefte der Nederlandsche mijnen.

Naast de beteekenis wat de productie betreft, is het bosch van onberekenbaar belang voor de geestelijke en lichamelijke volksgezondheid in den ruimsten zin, dus ook in die van het landschappelijk schoon, jacht en natuurwetenschappen. Ook in dit opzicht hebben onze bosschen sterk geleden en kan alleen een doelbewust streven tot herstel tot het verlangde resultaat leiden.

Van ons totale boschbezit behoort 15% aan den Staat en 15% aan de provincies en gemeenten, zoodat het grootste deel in particuliere handen is. Het particuliere boschbezit maakt dus met zijn 70% het integreerend deel van het Nederlandsche bosch uit. Het is dus van belang om in het bijzonder aandacht te besteden aan dit deel van het boschbezit. Willen wij tot verbetering van den ontstanen toestand komen, dan dient voor alles te worden nagegaan welke omstandigheden het boschbouwherstel in den weg staan en hoe aan de bezwaren is tegemoet te komen.

In de eerste plaats doet zich de vraag voor hoe de boschbouwer aan het geld moet komen voor de herbebossching. Veel bosch werd geteisterd door oorlogsgeweld, terwijl ook veel hout werd vernield of geroofd door de Duitsche weermacht ,zoowel als door de Nederlanders. De aldus aan het bosch toegebrachte schade is zuiver te beschouwen als kapitaals-oorlogsschade en zal hier niet nader worden behandeld, daar hiervoor zeker een algemeene regel zal worden getroffen. Immers hiervan zal de mogelijkheid tot voortzetting van vele bedrijven vaak volkomen afhankelijk zijn.

Naast deze kapitaalschade heeft de boschbezitter voor het volgens voorschrift van de overheid of door den bezetter gevelde bosch, gedurende den oorlog niet voldoende geld ontvangen, daar de houtprijs kunstmatig was gedrukt. Wij vermeldden reeds tot welk een enorm aanwasverlies ieder verder uitstel der herbebosschingen voor ons land leidt. De boschbezitter zelf zal echter niets liever doen dan zijn oorlogskapvlakte zoo spoedig mogelijk weer te bebosschen, mits hij redelijkerwijs kan verwachten, dat de gelden voor deze herbebossching te besteden, in de bebossching behouden blijven en vruchtdragend worden. De gedurende den oorlog gevoerde prijspolitiek, waarbij de boschbezitter gedwongen werd hout te leveren voor beduidend minder dan hem de productie van dit hout heeft gekost, heeft hem terecht huiverig gemaakt wederom gelden in een bebossching te blokkeeren. Vooreerst dient dus door een herziening van de prijzen het vertrouwen van den boschbouwer te worden hersteld, waarover later worden gehandeld bij den houtprijs.

Deze houtprijs, die evenzeer de mogelijkheid tot boschbouwherstel in den weg kan staan, kan en mag echter alleen dienen om de productiekosten van den boschbouwer in het verleden goed te maken. De kosten, die noodig zijn voor de herbebossching, zijn dusdanig buiten alle verhouding gestegen, dat ook bij een herziene houtprijs nimmer een nieuwe bebossching is verantwoord te achten. De huidige bebosschingskosten overtreffen in sommige gevallen zelfs de opbrengst van het gevelde bosch. Zij zijn dusdanig gestegen door de sterk verhoogde arbeidsloonen, de zeer hooge sociale lasten, de veel hoogere plantsoenprijzen en de hooge transportkosten. Hierbij komen dan nog de bezwaren van gebrek aan geschoolde arbeiders, verminderde arbeidsprestatie, tekort aan plantsoen, materiaal en transport, achteruitgang van den grond bij uitstel van herbebossching enz. Deze kosten zijn zelfs dusdanig, dat zij geheel afzonderlijk dienen te worden beschouwd, zoodat zij daarom het best kunnen worden aangevuld door het verleenen van een afzonderlijke subsidie in de herbebosschingskosten. Hieromtrent hopen wij U dan ook in een bijzonder adres nader te berichten.

Vóór den oorlog is het streven van de overheid reeds sedert jaren geweest de ontwikkeling van den boschbouw te bevorderen, denken wij maar aan de vele belastingverlichtingen die voor het bosch zijn tot stand gekomen. Een Boschwet 1922 en zelfs de noodvoorziening, zooals de Bodemproductiewet 1939 er een was, heeft hieraan nauwelijks afbreuk gedaan. In den bezettingstijd is daarvan grondig afgeweken door afkondiging van het Besluit Staatstoezicht op de Bosschen, een Duitsche creatie, die tot onze verbazing ook nu nog werd gehandhaafd. Toch zou er dadelijk een plaatsvervangende wet voor in kunnen vallen: de Bodemproductiewet 1939, die voor noodtoestanden was gemaakt en met welker uitvoering de betreffende overheidsorganen tot Mei 1943 volkomen vertrouwd waren geraakt. Een teruggrijpen tot deze wet, zou dus geenerlei stagnatie behoeven te veroorzaken. Immers door het Besluit Staatstoezicht op de Bosschen is het particuliere boschbezit alle levensmogelijkheid ontnomen doordat het dusdanig aan banden werd gelegd, dat de eigenaar niets meer op eigen terrein heeft te zeggen.

Dit paste geheel in de toenmalige orde, maar niet in die van het huidige Staatsbestel. De overheidsorganen met haar ambtenaren, hebben met deze Duitsche Verordening bevoegdheden verkregen, die dusdanig veelomvattend zijn omschreven, dat de consequenties daarvan niet zijn te overzien. De boschbezitter voert alleen nog maar in naam het beheer, doch de eigenlijke bedrijfsvoering is hem ontnomen. Hij kan worden gedwongen kosten te maken, die economisch in zijn bedrijf niet verantwoord zijn. Hij kan zich niet verdedigen tegen zaken die hem worden opgelegd, daar beroep op den onafhankelijken rechter geheel is uitgesloten.

Dit is dus een tweede omstandigheid, die het boschbouwherstel ernstig in den weg

staat. De groote fout van het Besluit Staatstoezicht op de Bosschen is, dat het bevorderen van den boschbouw niet ten grondslag heeft gelegen aan de er in gestelde regelen, want dan was daarbij het persoonlijk element niet volkomen uit het oog verloren. De particulier toch heeft uit liefde voor zijn bezit, heel wat voor den boschbouw en voor de gemeenschap gedaan, als dank daarvoor kan hij nu niet dusdanig aan banden worden gelegd, dat hem alle persoonlijk initiatief wordt ontnomen. Temeer niet, daar het onze overtuiging is, dat dit de achteruitgang van het bosch beteekent en het boschbouwherstel in ernstige mate belemmeren zal.

Op grond van een en ander is het dus noodig, dat het Besluit wordt opgeheven. Hiermede zullen geen ongelukken kunnen gebeuren als voorloopig daarvoor weer in de plaats treedt de Bodemproductiewet 1939, die als noodmaatregel zonder bezwaar haar nut zal kunnen doen. Bij opheffing zou ook de Boschraad weer in eere zijn hersteld, hetgeen wij van groote beteekenis achten, zoolang nog geen andere vertegenwoordigende organisatie voor den particulieren boschbouw tot stand is gekomen. Wij zouden U derhalve in ernstige overweging willen geven het Besluit Staatstoezicht op de Bosschen terstond buiten werking te stellen en terug te grijpen op de Bodemproductiewet 1939, in afwachting van nadere wetgeving, waarvoor wij U gaarne van advies zullen dienen. Bij deze wetgeving dient naar onze meening de zelfstandigheid van den particulieren boschbouwer te worden ontzien.

Een derde omstandigheid, die het boschbouwherstel in den weg staat is de houtprijs. De houtprijs is namelijk sedert het uitbreken van den oorlog en vooral sedert 1 October 1943 op een peil gebracht dat veel te laag is, zoodat het voortbestaan van het Nederlandsche boschbedrijf niet meer is gewaarborgd. De prijzen zijn op Duitsche leest geschoeid, terwijl bij ons te lande geheel andere verhoudingen bestaan. Hierdoor werd de boschbouwer gedwongen hout te leveren voor beduidend minder dan hem het produceeren van dit hout gekost heeft. Het is noodzakelijk, dat aan dit onrecht thans spoedig een eind wordt gemaakt. Niet alleen door de vastgestelde prijzen op korten termijn te verhoogen, maar ook door deze prijsverhooging, althans voor het hoofdproduct — het mijnhout — met terugwerkende kracht geldig te verklaren tot 1 October 1943. De in de Nederlandsche Staatscourant van 17 Juli 1945 afgekondigde prijsverhooging voor mijnhout is niet alleen onvoldoende maar grijpt bovendien slechts terug tot 1 Maart 1945. Wij hadden U hierover reeds afzonderlijk bericht bij brief van 16 Juli 1945.

Als medebelanghebbende in de prijsbepaling is het ten zeerste gewenscht, dat de boschbouwer als houtproducent in zaken den houthandel betreffende wordt gekend. Dit is althans bij de prijsvaststellingen gedurende den oorlog ten eenenmale verzuimd, hetgeen tot eenige wonderlijke consequenties heeft geleid, waaromtrent wij U hebben ingelicht in bedoeld afzonderlijk bericht. Wel werd nog een adviescommissie, de Contact-commissie particuliere boscheigenaren, bij het Rijksbureau voor Hout ingesteld, doch deze heeft in den korten tijd van haar bestaan weinig invloed kunnen uitoefenen; zij kan geen bindende adviezen geven. Hiermede komen wij vanzelf op het volgende punt.

Een vierde omstandigheid die het boschbouwherstel in den weg staat is namelijk het mankeeren van elke stand of vak-organisatie van den particulieren boschbouwer, waarvan het gemis des te meer opvalt nu de Boschraad is uitgeschakeld door het Besluit Staatstoezicht op de Bosschen. Nu ligt dat gemis van een organisatie voornamelijk aan de boschbezitters zelf, doch de aard van het particuliere boschbedrijf, dat voor een groot deel voor genoegen was gesticht, heeft niet op natuurlijke wijze in de richting van organisatie gedrongen. Bovendien stond de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging, die meer als een soort genootschap moet worden opgevat, verscheidene malen voor het boschbehoud op de bres.

In den oorlog is de noodzakelijkheid van organisatie echter veel sterker gebleken, doch de Nederlandsche boschbezitters wenschten zich niet onder Duitsche leiding te organiseeren, omdat daarmede de vijand ongetwijfeld nog meer vat op het Nederlandsche bosch zou hebben verkregen, met alle gevolgen van dien. Daardoor kwamen echter de belangen der niet-georganiseerde boschbouwers volkomen in de knel tusschen de belangen van wel georganiseerde bedrijven, als bijvoorbeeld die der houthandelaren en die der boomkweekers.

Nu van overheidswege op allerlei gebied de organisatie wordt bevorderd in den geest van de organisatie van het bedrijfsleven en naar verluid Uwerzijds ook plannen bestaan tot organisatie van den Landbouw als zoodanig, zou het de aangewezen weg zijn om den boschbouw op overeenkomstige wijze, maar afzonderlijk vanwege het bijzondere karakter, in deze organisatie op te nemen. Aan de eene zijde kan dan de boschbouw permanent opkomen voor zijn belangen, aan de andere zijde kan zij dan

voor verschillende zaken zelf zorg dragen, mogelijk ook in den vorm van onderzoek, voorlichting enz.

Is toch de Nederlandsche boschbouw door alle tijden gespeend gebleven van een goed georganiseerde voorlichting. Wil het boschbouwherstel krachtig ter hand worden genomen zoo is een dusdanige voorlichting van het grootste belang, daar zij een zeer stimuleerende werking zal kunnen oefenen. Tevens zal het van belang zijn, dat in een wetenschappelijk bureau de belangen van den boschbouw kunnen worden behartigd.

Uit den aard der zaak hebben wij dit adres kort gehouden, doch wij zijn gaarne bereid algemeene of partieele toelichting te geven of onderdeelen ervan nader uit te werken.

Nunspeet,
Bilthoven, 7 Augustus 1945.

De Voorzitter der Nederlandsche Boschbouw Vereeniging,
H. van Vloten.

De Secretaris,
F. W. Burger.

Mededeelingen.

LANDGOED ZONHEUVEL EN MAARTEN MAARTENSHUIS.

Het landgoed Zonheuvel, dat wij dit jaar met de boschdagen zullen bezoeken, werd in 1836 aangelegd door den toenmaligen burgemeester van Doorn, H. J. van Bennekom en was destijds ongeveer 37 ha groot. Naast eikenhakhout en sparrebosch (waarschijnlijk groveden) werd toen 27 ha heide ontgonnen tot bosch en weiland, terwijl daarnaast tuin, boomgaard en kweekerij werd aangelegd. Het is niet lang in het bezit van den stichter geweest, doch wisselde eenige malen van eigenaar. In 1902 werd het bewoond door Mr J. M. W. van der Poorten Schwartz, Nederlandsch letterkundige, die veel in het Engelsch schreef onder den schuilnaam Maarten Maartens, een naam die volgens hemzelf een Hollandsch uiterlijk had en met een beetje goede wil door de Engelsche lezers kon worden uitgesproken. Hij had veel succes, vooral in Engeland en Amerika, alsmede door de vertalingen, in Duitschland. In eigen land werd hij minder geëerd en bij zijn dood op 3 Augustus 1915 werd weinig en onvolledig aandacht besteed aan een man, die de literatuur behoorlijk heeft verrijkt.

Wij willen hier niet meer over leven en werken van Maarten Maartens schrijven, ofschoon daar veel meer over bekend is. Alleen zij nog vermeld, dat hij het tegenwoordige huis in 17-de eeuwsche stijl, in navolging van het daarvoor door hem bewoonde fraaie Zuilenstein bij Amerongen, dat in dezen oorlog helaas geheel werd vernield, liet bouwen. Het staat verder van den weg dan het oude Zonheuvel, thans Klein Zonheuvel geheeten. Op het landgoed is de dochter van den schrijver, mej. A. B. van der Poorten Schwartz, blijven wonen tot zij verleden jaar in September overleed, juist in de dagen, dat ik hier ook met den heer de Beaufort de mogelijkheden besprak van een bijeenkomst van onze vereeniging.

De gelijkvloersche vertrekken van het groote huis zijn als museum ingericht. Sedert 1933 is in de bovenverdiepingen een nationaal en internationaal jeugdcentrum gevestigd. Van dien tijd af heet het Maarten Maartenshuis. Jonge en oudere gasten uit verschillende landen kunnen er voor onderling contact komen en ook om er in rustige sfeer te werken op een hen in het bijzonder belangwekkend gebied. Ook conferenties, reunies en vergaderingen kunnen er worden gehouden, zooals wij dat thans zullen doen. Vooral gedurende de oorlogsjaren nam het bezoek deze vormen aan. Maar naar zijn eigenlijke doelstelling is het als „schoolbuiten" te beschouwen voor de jeugd van 16—21 jaar, voor groepen die er kort, bijvoorbeeld een week kunnen blijven. Vele mogelijkheden van studie en ontspanning worden er geboden. Mej. H. F. Faure, die de organisatorische leiding van het huis heeft, zal hierover meer kunnen mededeelen. Het poortgebouw werd aanvankelijk als jeugdherberg geëxploiteerd, doch dient thans veeleer tot dépendence.